

Úřad pro demokracii, lidská práva a pracovní záležitosti
Ministerstvo zahraničí USA

ZPRÁVA O DODRŽOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV ZA ROK 2014

ČESKÁ REPUBLIKA

25. června 2015

OFICIÁLNÍ SOUHRN

Česká republika je zemí s pluralitní parlamentní demokracií. Zákonodárná moc náleží dvoukomorovému parlamentu, který tvoří poslanecká sněmovna a senát. Hlavou státu je prezident, který jmenuje premiéra z majoritní politické strany nebo z koalice. V lednu 2013 byl v historicky prvních přímých prezidentských volbách zvolen na pětileté funkční období Miloš Zeman. Do té doby byl prezident volen jednou za pět let parlamentem. V zemi proběhly 10. a 11. října volby do senátu. Místní volby a druhé kolo voleb do senátu se konaly 17. a 18. října. Volby do poslanecké sněmovny se konaly v říjnu 2013. Pozorovatelé vyhodnotili volby jako svobodné a spravedlivé, i když podle některých nevládních organizací došlo v říjnových místních volbách v některých venkovských oblastech ke kupování hlasů. Dvě strany, které získaly nejvíce křesel, tj. Česká strana sociálně demokratická a Akce nespokojených občanů, sestavily koaliční vládu s Křesťanskými demokraty. Státní orgány měly bezpečnostní složky pod kontrolou.

Společenská diskriminace a násilí proti romskému obyvatelstvu je i nadále vážným problémem země, i když vláda znovu ustanovila úřad ministra pro lidská práva a zavázala se ke konkrétním řešením problémů lidských práv. Během roku narostlo nepřátelství vůči malé muslimské menšině. Korupce oficiálních představitelů dále zůstává problémem navzdory snahám o její potírání.

Dalším problémem týkajícím se lidských práv byla tzv. hate speech neboli nenávistné projevy politiků a veřejných činitelů, zvláště před volbami; násilí na ženách, sexuální a jiné zneužívání dětí, antisemitismus, obchodování s lidmi, zejména za účelem nucených prací a pracovního vykořisťování, a diskriminace migrujících pracovníků.

Státní orgány stíhaly a odsuzovaly veřejné činitele, kteří se dopustili zneužití pravomoci, a to jak v bezpečnostních složkách, tak i v jiných orgánech státní moci, ale u členů parlamentu přetrvávala beztrestnost.

Oddíl 1. Dodržování práv na integritu osobnosti, včetně ochrany v těchto oblastech:

a. Svévolné nebo nezákonné zbavení života

Nebyly zaznamenány žádné případy, kdy by se vládní činitelé dopustili během roku svévolného nebo nezákonného zabití.

b. Zmizení osob

Nebyla hlášena politicky motivovaná zmizení osob, únosy ani případy rukojmí.

c. Mučení a další kruté, nelidské nebo ponižující zacházení nebo trestání

Zákon takové postupy zakazuje a během roku nebylo hlášeno jejich použití vládními zástupci.

I když vládní orgány zrušily v roce 2004 používání sítí a klecí u lůžek v zařízeních dlouhodobé péče k omezení pohybu pacientů, bylo povoleno je používat v psychiatrických léčebnách pod přísným dohledem Ministerstva zdravotnictví. V květnu 2013 rozhodl Nejvyšší soud o vrácení případu třicetileté ženy, která v síťovém lůžku v roce 2006 zemřela, zpět k Městskému soudu. Matka oběti žalovala Psychiatrickou léčebnu Bohnice s uvedením, že zařízení péči o její dceru v den její smrti zanedbalo, a že obecně dochází k nadužívání síťových lůžek. Matka navíc uvedla, že zařízení nerespektovalo lidskou důstojnost její dcery, když jí oholilo hlavu a připoutalo ji na delší dobu k mobilnímu WC. Nejvyšší soud vydal rozhodnutí, že nebylo správné vycházet z předpokladu, že hranice důstojnosti jsou jiné u lidí se závažnou duševní poruchou, než u lidí zdravých. O šest měsíců později Městský soud v Praze rozhodl, že se nemocnice v Bohnicích nedopustila žádného zanedbání, a proto se nemusela omluvit za nedostatečný dozor ani údajné omezení lidské důstojnosti pacientky.

U uvězněných pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů nebyly hlášeny žádné nové případy chirurgické kastrace. V dubnu 2012 vstoupil v platnost nový zákon o zdravotnictví, který fakticky snížil počet chirurgických kastrací uvězněných pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů zpřísněním pravidel této praxe. Kastrace se například mohou provádět pouze na základě písemné žádosti osoby a se souhlasem odborné komise. Tento zákon z roku 2012 také uvádí, že podstoupení chirurgické kastrace neopravňuje uvězněného pachatele sexuálně motivovaných trestných činů k propuštění.

V únoru 2012 schválila Rada pro lidská práva české vlády, aby se poskytlo ex-gratia odškodnění žen sterilizovaných bez jejich plně informovaného souhlasu v letech 1971-1991; tyto ženy neměly přiměřenou příležitost se soudně domáhat nápravy. Předcházející vyšetřování prokázalo, že většina žen, které byly nuceně sterilizované, byla romského původu. V České republice je promlčecí lhůta pro podávání žaloby v těchto případech tři roky. Nicméně pokračovala diskuse o tom, zda se toto vztahuje i na případy, kdy se žena o své sterilizaci dozvěděla až

mnohem později. Tři případy nucené sterilizace byly mimosoudně vyrovnány předtím, než Evropský soud pro lidská práva (ESLP) vydal v této věci pravomocné rozhodnutí. Během uplynulého roku se objevily zprávy o tom, že nemocnice odmítly ženám vydat záznamy o jejich sterilizaci, které byly zapotřebí k podání žádosti o kompenzaci.

Podmínky ve věznicích a celách předběžného zadržení

V lednu 2013 rozsáhlá prezidentská amnestie dočasně vyřešila problém přeplněnosti vězeňských zařízení, nicméně některé nevyhovující hygienické podmínky a bezpečnostní rizika přetrvávala. Podmínky ve vazbě byly obecně horší než ve vězení.

Fyzické podmínky: Krátce před svým odchodem z úřadu v březnu 2013 vyhlásil prezident Klaus plošnou amnestii, díky níž se na svobodu dostalo přes 6 400 vězňů. To dočasně vyřešilo problém přeplněných věznic, ale nijak nezlepšilo služby pro samotné vězně, protože vláda poměrným dílem snížila stav zaměstnanců věznic. V srpnu dosáhla vězeňská obsazenost počtu 17 882 osob, z nichž bylo 2 141 ve vazbě v přípravném řízení, 15 704 ve vězení a 37 v preventivní vazbě. Celková vězeňská obsazenost představuje 88 procent ze stanovené kapacity 20 388 vězňů, což znamená nárůst o 10 procent oproti roku 2013. Zařízení pro osoby ve vazbě byla obsazena na 83 procent své kapacity. Zařízení pro osoby ve výkonu trestu byla obsazena na 87 procent stanovené kapacity. Průměrná míra zaměstnanosti vězňů v roce 2013 byla 66 procent v porovnání s 59 procenty v roce 2012, včetně vzdělávacích a terapeutických programů.

Z celkového počtu zadržených a vězněných osob bylo k 1. srpnu 113 žen a 108 mladistvých. Osob obojího pohlaví, zadržovaných ve vazbě v přípravném řízení odděleně bylo z celkového počtu 12 procent.

Během prvních šesti měsíců v roce došlo k 13 úmrtím ve věznicích a k pěti ve vazbě. V roce 2013 vyšetřoval veřejný ochránce práv (ombudsman) dvě podezřelá úmrtí ve vězení, ale nenašel žádné důkazy zneužití pravomoci. Ostatní úmrtí byla údajně z přirozených důvodů. Od října vyšetřoval ombudsman úmrtí potenciálně způsobené zanedbáním poskytnutí zdravotní péče.

Vězni měli přístup k dostatečnému množství potravin a pitné vody. Hygienickým problémem ale byl nedostatek horké vody, protože každodenní horké sprchy byly povoleny pouze vězňům, kteří pracují, a menstruuujícím ženám. Všichni ostatní

vězni měli povoleny horké sprchy pouze jednou týdně, i když standardy EU doporučují aspoň dvě horké sprchy týdně. Ombudsman kritizoval umístování vězňů do věznic, které jsou daleko od jejich rodin, což ztěžovalo rodinné návštěvy a potenciální používání nadměrné síly vězeňskými strážemi, i když toto používání nadměrné síly bylo těžko prokazatelné.

Vězni si stěžovali, že je na konzultacích s lékařem doprovází vězeňský personál, a oni tak nemají dostatek soukromí. Podobně jako ostatní občané museli vězni platit nad rámec pojištění regulační poplatek 30 korun za každou návštěvu u lékaře a přepis. Vláda plánovala k lednu 2015 zrušení poplatků pro všechny uživatele systému zdravotní péče.

V červnu vládní Rada pro lidská práva schválila iniciativu vyzývající ke zlepšení podmínek ve věznicích a vazbách. Tato iniciativa vyžaduje minimální životní prostor pro vězně 3,5 čtverečného metru; vyšší počet pracovníků zdravotní péče, vzdělávání a bezpečnosti; a vyšší mzdy pro zaměstnané vězně. Také vyzvala k provedení hlubší analýzy využívání alternativních trestů, příčin úmrtí ve vězeních a sociálních dávek nabízených propuštěným vězňům, aby se zabránilo recidivě. Ke konci roku vládní úřad zatím tato opatření plně nezavedl.

Správa: Nebyly hlášeny žádné případy nedostatečného vedení záznamů ve vězeňském systému. Podle Ministerstva spravedlnosti došlo v roce 2013 ke třem případům korupce vězeňskými strážci. Zákon umožňuje domácí vězení a alternativní tresty. Během prvních osmi měsíců roku bylo domácí vězení použito ve 145 případech a v roce 2013 ve 195 případech. Jednotlivé věznice nemají svého ombudsmana, ale veřejný ochránce práv vyšetřuje stížnosti vězňů v celém systému vězeňství.

Osoby ve výkonu trestu i zadržení měli přiměřený styk s návštěvníky (tři hodiny týdně) a byly jim povoleny návštěvy bohoslužeb. Úřady povolily osobám ve výkonu trestu i zadrženým podávat stížnosti k ombudsmanovi bez cenzury a ombudsman kromě běžných kontrolních návštěv vyšetřoval oprávněné stížnosti na nelidské podmínky. V roce 2013 navštívili pracovníci úřadu veřejného ochránce práv čtyři policejní vazební zařízení. Ministerstvo spravedlnosti, které provádí dozor nad vězeňským systémem, realizovalo během roku inspekce věznic.

Nezávislé monitorování: Vláda povolila nezávislé monitorování podmínek ve věznicích místním a mezinárodním skupinám pro lidská práva, jako je Helsinský výbor a Výbor pro prevenci mučení Rady Evropy (VPM), i sdělovacím prostředkům. Helsinský výbor obdržel během prvních devíti měsíců roku přes 300

stížností, z nichž většina kritizovala omezený přístup ke zdravotní péči, nehygienické podmínky a nízké mzdy vyplácené zaměstnaným vězňům, což vedlo k jejich vysoké zadluženosti. V dubnu se zástupci této komise zúčastnili pravidelné inspekční návštěvy VPM. Tato návštěva se soustředila hlavně na věznice pro mladistvé, policejní vazbu, vazbu v přípravném řízení a preventivní vazbu. VPM dal svá předběžná zjištění k dispozici vládním úřadům.

d. Svévolné zadržení nebo uvěznění

Zákon svévolné zadržení a uvěznění zakazuje a stát obecně tyto zákazy dodržoval.

Úloha policie a bezpečnostního aparátu

Celostátní policie, která podléhá Ministerstvu vnitra, je zodpovědná za prosazování zákona a udržování veřejného pořádku. Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) při Úřadu vlády dohlíží na policejní, celní, hasičské a vězeňské služby a je zodpovědná za vyšetřování údajných pochybení policie. Inspektoři vyšetřovali obvinění z trestního porušení pravomoci veřejného činitele a prováděli „testy bezúhonnosti“ neboli provokační operace, aby přistihli pachatele při činu. V roce 2013 inspektoři v různých částech země zahájili 269 řízení. Inspekce nahlásila, že v roce 2013 policie spáchala 153 trestných činů, což je oproti roku 2012 pokles o 30 procent. Příslušníci vězeňské služby spáchali 40 trestných činů, což je proti roku 2012 pokles o 13 procent. Došlo k nárůstu počtu trestných činů spáchaných celními úředníky o 33 procent, z devíti případů v roce 2012 na 12 případů v roce 2013.

Korupce je i nadále problémem u orgánů činných v trestním řízení. V roce 2013 úřady vyšetřovali 32 případů korupce, což je pokles o 24 procent od roku 2012. Podle inspekce omezily pravidelné testy bezúhonnosti nejběžnější typy korupce dopravních policistů vyžadujících úplatek při kontrolách řidičů.

Úřady zaznamenaly v roce 2013 dvě podezření z pravicového extremismu u policie a dvě u příslušníků vězeňské služby. Podle GIBS pouze jeden případ, který se týkal policistů fyzicky a verbálně napadajících Roma, naplnil právní požadavky dalšího vyšetřování, které ke konci roku stále ještě probíhalo.

Ministerstvo vnitra má svého policejního ombudsmana (ombudsman Ministerstva vnitra), který slouží jako prostředník v rámci ministerstva. Všichni příslušníci veřejných bezpečnostních sborů v resortu ministerstva včetně civilistů se na něho mohou obracet s podezřeními na možná pochybení nebo nepřipustné činnosti. V

praxi se tento úřad věnuje především řešení interních sporů, jako například stížností ohledně nepřijatelné praxe náboru a propouštění, nespravedlivého hodnocení výkonnosti a kompenzace nebo šikany. V případech podezření na trestní zneužití pravomoci veřejného činitele v bezpečnostních složkách postoupí policejní ombudsman případ GIBS. Zákon vyžaduje, aby policejní ombudsman na vyžádání sdílel všechny informace o případech s GIBS, což vedlo k obavám o zajištění ochrany soukromí a důvěrnosti. Navzdory tomu, že policejní ombudsman má omezené pravomoci, zajistil, aby některé policejní postupy byly transparentnější, a pomohl vyřešit některé spory bez dlouhých soudních řízení. V roce 2013 policejní ombudsman obdržel 306 stížností, které se většinou týkaly šikany, pánovitého chování a nespravedlivého zacházení. Během prvních sedmi měsíců roku policejní ombudsman vyšetřil 96 případů, z nichž se 92 procent týkalo policistů, 7 procent zaměstnanců ministerstva a 1 procento hasičů.

Zatčení a zacházení ve vazbě

Ve většině případů policie zatýká osoby obviněné z trestných činů na základě zatykačů, které vydávají soudci. Zatčení bez zatykače je povoleno jen tehdy, pokud se policie domnívá, že došlo k trestnému činu, který je možno stíhat, když se zatčení považuje za nezbytné, aby se předešlo dalším trestným činům nebo zničení důkazů, v zájmu ochrany podezřelého nebo v případě, že osoba odmítla uposlechnout příkazů policie k odchodu.

Policie musí předat osobu zatčenou na základě zatykače do 24 hodin soudu. Soudce má pak dalších 24 hodin na to, aby rozhodl, zda zadržení osoby prodlouží. Podezřelé osoby zadržené bez zatykače musejí být policií do 48 hodin informovány o důvodu jejich zadržení, musí být proveden jejich výslech, a musejí být buď propuštěny nebo předány soudu. Jestliže jsou zadržené osoby předány soudu, soudce musí do 24 hodin rozhodnout, zda vůči nim vznesl obvinění. Pouze osoba, které bylo sděleno obvinění z trestného činu, může být držena ve vazbě delší dobu.

Zákon stanoví možnost kauce, která je vyloučena v případě závažných trestných činů nebo v případě, že hrozí ovlivňování svědků. Obžalovaný v trestní věci má právo vyžádat si právního zástupce okamžitě po zatčení. Pokud si obžalovaný nemůže dovolit právníka, poskytne mu ho stát. O tom, zda poplatky za advokáta budou částečně nebo plně hrazeny státem, rozhodne soud. Úřady tato práva v praxi obecně dodržovaly.

V září byli u okresního soudu v Sokolově souzeni policisté z Kyšperku za případ z roku 2012, při kterém došlo k usmrcení Roma ve vazbě z nedbalosti. Podle svědků tito policisté tohoto muže zbili poté, co ho zatkli v bytě jeho manželky, se kterou již nežil.

Vazba v přípravném řízení: Podle zákona může vazba v přípravném řízení trvat maximálně dva roky, s výjimkou „zvláště závažných“ trestných činů. Podezřelá osoba smí kdykoli požádat vyšetřující orgány o propuštění z vazby. Průměrná doba vazby v přípravném řízení v roce 2013 byla 101 dní (84 dní na okresní úrovni a 232 na krajské úrovni). Během prvních šesti měsíců roku byla průměrná délka vazby v přípravném řízení 106 dní (90 dní na okresní úrovni a 224 na krajské úrovni). Bývalý hejtman zatčený na základě obvinění z korupce informoval sdělovací prostředky o podmínkách ve vazbě v přípravném řízení. Na základě toho Ministerstvo spravedlnosti přehodnotilo životní podmínky ve vazbě v přípravném řízení. Jeho stížnost se zvláště týkala toho, že osoby, které ještě nebyly pravomocně odsouzeny, například byly v horších podmínkách než osoby, které již byly pravomocně odsouzené, a měly omezenou komunikaci s přáteli a rodinou.

Amnestie: V lednu 2013 vyhlásil odstupující prezident Václav Klaus rozsáhlou plošnou amnestii pro více než 6 400 vězňů. Na základě politického dopadu této amnestie nový prezident Miloš Zeman prohlásil, že neudělí žádnou individuální ani plošnou amnestii, a to ani v případech závažné choroby nebo stáří.

e. Odepření spravedlivého veřejného soudního procesu

Zákon zaručuje nezávislost soudnictví a vláda všeobecně nezávislost soudů v praxi dodržovala. Kvalita soudních jednání se zvýšila a délka vyšetřování a stíhání se v posledních deseti letech postupně snižovala. V roce 2013 vyžadovalo státní zastupitelství na úrovni okresu v průměru 48 dní a na úrovni kraje 357 dní na rozhodnutí, zda případ podá k soudu. V první polovině roku činila průměrná délka trestního řízení 164 dní na úrovni okresu (snížení o 13 dní) a 595 dní na úrovni kraje (snížení o 182 dní).

Úřady ve většině případů respektovaly příkazy soudu a vykonávaly soudní rozhodnutí.

Soudní procesy

Zákony stanoví právo na spravedlivý soud a nezávislé soudnictví toto právo obecně uplatňovalo.

Obžalovaní požívají presumpci nevinny a mají právo být informováni rychle a podrobně o obviněních vznesených proti nim. Jednání soudů jsou veřejná. Systém porot se nevyužívá. V závažných případech rozhoduje o vině či nevině obžalovaného soudní senát tvořený třemi soudci, zatímco méně závažné případy projednává samosoudce. U soudů první instance na úrovni okresu sestává senát z jednoho profesionálního soudce, který senátu předsedá, a dvou laických soudců vybraných mezi veřejností. Odvoláními a případy zahajovanými u krajských soudů se zabývají pouze profesionální soudci. Obžalovaní mají právo radit se s advokátem; obžalovaným, kteří si ho nemohou dovolit, poskytuje stát zdarma advokáta ex offio. Obžalovaní mají právo být přítomni na jednání soudu, pokládat otázky osobám svědčícím proti nim a sami navrhnout svědky a předkládat důkazy. Obžalovaní a jejich advokáti mají právo nahlédnout do důkazních materiálů v držení státu, které se jejich případu týkají. Odsouzené osoby mají právo na odvolání.

Politictí vězni a osoby zadržené z politických důvodů

Neobjevily se žádné zprávy o věznicích nebo osobách zadržovaných z politických důvodů.

Občanskoprávní řízení a opravné prostředky

Ústava zakotvuje oddělené, nezávislé soudnictví v občanskoprávních věcech a občané mají možnost podávat žaloby u soudů a domáhat se odškodnění za porušování lidských práv nebo požadovat, aby porušování lidských práv bylo zastaveno. K dostupným opravným prostředkům patří peněžitá odškodnění, spravedlivý nápravný prostředek a zastavení poškozujícího jednání. Nevládní organizace uváděly zvýšenou soudržnost mezi trestními a občanskoprávními řízeními, která proces pro oběti zjednodušila. Často ovšem opravné a nápravné prostředky vyžadovaly dlouhý právní proces a obtížně se zajišťovaly, zvláště pro příslušníky znevýhodněných skupin, jako je romská menšina. Navrhovatelé se mohou proti nepříznivým rozsudkům, týkajících se porušování ze strany státu, odvolat k Evropskému soudu pro lidská práva (ESLP). K dispozici jsou také správní opravná opatření.

V srpnu 2013 vstoupil v platnost nový zákon o právech obětí trestných činů. Tento zákon kvalifikuje děti, osoby s postižením, oběti obchodování s lidmi a oběti sexuálních a zvláště brutálních trestných činů jako nejzranitelnější skupiny. Tento zákon vymezuje práva obětí trestných činů, například právo podat žádost o

odškodnění a právo na advokáta. Také stanovuje standardy posuzování těchto případů soudy a definuje rámec pro poskytování dalších služeb. Oběti sexuálně motivovaných trestných činů si mohou určit, aby soudce, který bude soudit údajné útočníky, byl určitého pohlaví. Ministerstvo spravedlnosti vyčlenilo během tohoto roku šest miliónů korun na podporu zavádění tohoto nového zákona.

Rozhodnutí krajských soudů o lidských právech

V prvních sedmi měsících roku vydal ESLP dvě rozhodnutí proti českému státu za porušení Evropské úmluvy o lidských právech. Česká republika obecně rozhodnutím ESLP vyhověla.

Vláda úzce spolupracovala s Radou Evropy na zavádění rozhodnutí ESLP o inkluzivním vzdělávání žáků romského původu, ale toto zavádění probíhalo nesystematicky a sedm let po vydání rozhodnutí proti českému státu stále nebylo dokončeno. V září Evropská komise zahájila řízení proti českému státu za nedodržení zavádění rozhodnutí ESLP a nezajištění integrace žáků romského původu do běžného vzdělávacího procesu.

Restituce majetku

Zákony upravují restituci soukromého majetku zabaveného v době komunistického režimu i restituci židovského majetku nebo odškodnění za židovský majetek zabavený v době nacismu. Třebaže bylo během roku nadále možné podávat žádosti o navrácení uměleckých děl zabavených nacistickým režimem, lhůta pro podání žádostí o navrácení ostatních druhů majetku je už promlčena. V roce 2012 parlament schválil zákon, který umožnil restituci a odškodnění za církevní majetek zabavený za vlády komunistického režimu. Tento zákon vstoupil v platnost v lednu 2013. Během jednoho období církve podaly 7 445 nároků. Církve také mají obdržet odškodnění 59 miliard korun za majetek, který jim nebyl navrácen. Na registraci restitucí bylo stanoveno období jednoho roku. Zákon stanovuje, že stát musí nároky vyrovnat v následujících 30 letech a během období 17 let budou státní dotace registrovaným církvím postupně snižovány až na nulu.

f. Svévolné zasahování do soukromí, rodiny, domovní svobody a do listovního tajemství

Zákon takové jednání zakazuje a nebyly hlášeny žádné případy, kdy by stát tyto zákazy nerespektoval.

V červnu 2013 policie obvinila bývalého ministerského předsedu Petra Nečase a jeho tehdejší vrchní ředitelku kabinetu a současnou ženu Janu Nagyovou z korupce a zneužívání pravomoci veřejného činitele. Nagyová měla údajně zneužívat svou pravomoc tím, že nařídila vojenské rozvědce, aby sledovala bývalou Nečasovu manželku. Tento případ je před soudním řízením.

Oddíl 2. Dodržování občanských svobod, včetně následujících:

a. Svoboda projevu a svoboda tisku

Zákon zaručuje svobodu projevu a tisku a vláda tato práva v praxi obecně dodržovala. Nezávislé sdělovací prostředky, efektivní soudnictví a fungující demokratický politický systém společně zaručovaly svobodu projevu a svobodu tisku. Zákon však umožňuje určité výjimky z těchto svobod, například u nenávistných projevů, popírání holocaustu a popírání zločinů komunistické éry.

Svoboda projevu: Zákon stanoví tresty odnětí svobody za popírání zločinů komunistické éry nebo holocaustu v sazbě od šesti měsíců do tří let. Zákon zakazuje projevy podněcující nenávist na základě rasy, náboženského vyznání, třídní příslušnosti, národnosti nebo příslušnosti k jiné skupině a hrozí za ně trest odnětí svobody až na tři roky.

Svoboda tisku: Nezávislé sdělovací prostředky aktivně vyjadřovaly rozmanitou škálu názorů, platila však pro ně stejná omezení co se týče šíření nenávistných projevů a dalších nepřipustných materiálů jako pro vysílací sdělovací prostředky.

V září soud zprostil viny dvě osoby, které v roce 2012 vydaly český překlad vybraných projevů Adolfa Hitlera, a byly proto obžalovány z popírání, schvalování nebo ospravedlňování genocidy.

V červenci sdělovací prostředky publikovaly zprávu, že v roce 2011 soud v Ostravě povolil jednotce Útvaru pro boj proti organizované trestné činnosti přístup ke komunikaci dvou novinářů za účelem odhalení jejich zdroje informací, přestože zákon tyto informace chrání.

Cenzura nebo omezování obsahu: V roce 2013 se hlavní sdělovací prostředky soustředily do vlastnictví několika bohatých majitelů, z nichž někteří jsou politicky činní. Byly zaznamenány případy potenciální autocenzury, zvláště u médií vlastněných osobami s politickými nebo obchodními zájmy.

Svoboda internetu

Stát neomezoval ani nenarušoval přístup k internetu a neprováděl cenzuru online obsahu; nejsou známy žádné spolehlivé informace o tom, že by státní moc monitorovala soukromou online komunikaci bez příslušných právních povolení. Podle Českého statistického úřadu používalo během roku internet přibližně 70 procent osob v zemi.

Ochota státních orgánů trestně stíhat nenávistné projevy na internetu se zvyšovala, a to i přesto, že extrémisté se často snažili vyhnout stíhání tím, že své stránky umístili na zahraniční servery, mimo dosah státních úřadů. Webové stránky White-Media.info - které mají hostitelský server v zahraničí, ale provozuje je skupina bílých slovenských supremacistů - uváděly jména a adresy mnoha českých aktivistů a stoupenců lesbiček, gayů, bisexuálů a transgenderů (LGBT) a Romů. V některých případech se supremacisté nabourali do webových stránek, např. České helsinské komise, a vyzývali k násilí proti některým osobám, konkrétně např. proti řediteli velké romské nevládní organizace.

Akademická svoboda a kulturní akce

Stát se nedopustil žádného omezení akademické svobody nebo kulturních akcí.

b. Svoboda pokojného shromažďování a svoboda sdružování

Svoboda shromažďování

Zákon garantuje svobodu shromažďování a stát tato práva v praxi obecně dodržoval. Stát může zákonným způsobem omezit nebo zakázat shromáždění, včetně pochodů, demonstrací a koncertů, pokud propagují nenávist nebo nesnášenlivost, staví se za potlačování osobních práv nebo ohrožují bezpečnost účastníků. Během několika protiromských protestů v roce 2013 zakázaly úřady podle tohoto paragrafu zákona několik neonacistických shromáždění. V listopadu Nejvyšší správní soud odmítl stížnost pravicového extrémisty, který se v roce 2013 pokusil zorganizovat pochod v Českých Budějovicích, na který mu městský úřad nevydal povolení. Soud rozhodl, že rozhodnutí městského úřadu nevydat toto povolení bylo správné, protože úmyslem tohoto pochodu bylo ohrozit pokojný život Romů.

Účastníci protestů musejí mít k demonstracím povolení, policie však obecně proti spontánním a pokojným demonstracím nezasahovala.

Svoboda sdružování

Ústava a zákon zaručují svobodu sdružování. I když stát toto právo v praxi obecně dodržoval, zákon vyžaduje, aby se organizace, sdružení, nadace a politické strany zaregistrovaly u Ministerstva vnitra. Skupiny, které podněcují nenávisť na základě rasy, náboženství, třídní příslušnosti, národnosti nebo jiné příslušnosti, nebo skupiny, které používají zakázané symboly, mohou být rozpuštěny nebo zakázány soudem nebo jim Ministerstvo vnitra může registraci odmítnout.

V září 2013 Ministerstvo vnitra odmítlo udělit registraci sdružení Čeští lvi, protože program sdružení byl otevřeně rasistický. Sdružení mělo vazby na nově se formující Demokratickou stranu pracujících, kterou založili přeběhlíci z pravicové Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS).

c. Svoboda náboženského vyznání

Viz *Zpráva o mezinárodní náboženské svobodě (International Religious Freedom Report)* Ministerstva zahraničí USA na internetových stránkách

www.state.gov/religiousfreedomreport/.

d. Svoboda pohybu, vnitřní uprchlíci, ochrana uprchlíků a osob bez státní příslušnosti

Ústava a zákon zaručují svobodu pohybu uvnitř země, svobodu cestování do zahraničí, svobodu emigrace i repatriace. Stát tato práva v praxi obecně dodržoval. Vláda spolupracovala s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a s dalšími humanitárními organizacemi při poskytování ochrany a pomoci uprchlíkům, žadatelům o azyl, osobám bez státní příslušnosti a dalším potřebným osobám.

Ochrana uprchlíků

Poskytování azylu: Zákon zaručuje poskytnutí azylu nebo udělení statutu uprchlíka a stát zavedl systém pro poskytování ochrany uprchlíkům. Jak Ministerstvo vnitra, tak některé nevládní organizace během minulého roku zaznamenaly snížení délky procesu vyřizování žádostí. Průměrná délka vyřízení žádosti byla během první poloviny roku 67 dní, zákonná lhůta je 90 dní. I když byl tento systém obecně spravedlivý, podle některých nevládních organizací nebyla některá rozhodnutí zcela v pořádku. Nevládní organizace také uváděly, že podmínky v přijímacích

střediscích byly upraveny, aby instituce mohly přijímat žadatele o azyl. V první polovině roku stát udělil azyl 39 osobám.

V roce 2013 Ústavní soud pozastavil extradici žadatelů o azyl, dokud nebude dokončeno vyřízení jejich žádosti o mezinárodní ochranu.

Bezpečná země původu a tranzitní země: Ministerstvo vnitra na základě zákona přijímá žádosti o azyl od osob příjíždějících ze zemí pokládáných podle zákona za bezpečné nebo od osob projíždějících těmito zeměmi. Tyto žádosti bývají obvykle zamítnuty, ale úřady rozhodují o všech případech individuálně a mohou je ve výjimečných případech schválit. Při rozhodování o tom, který členský stát EU je zodpovědný za danou žádost o azyl, stát aplikuje dublinská nařízení III. Během roku se neobjevily žádné zprávy ani stížnosti týkající se zásad bezpečné země původu nebo tranzitní země.

Zneužívání uprchlíků: V několika případech došlo k mimořádně dlouhému zadržení žadatelů o azyl, kterým hrozila extradice nebo čekání na dobrovolnou repatriaci. Jeden žadatel o azyl gruzínské národnosti čekal na rozhodnutí ve vazbě od dubna 2013. Žadatelka ze Srí Lanky, která si zažádala o repatriaci, protože nechtěla podat žádost o azyl v České republice, musela kvůli administrativním problémům zůstat v malém dočasném přijímacím středisku na hlavním letišti v Praze od března do září. Žadatelé o azyl mají právo podat důkazy v jakémkoli jazyce, nevládní organizace však uváděly, že možnosti žadatelů o azyl podat důkazy ve třetím jazyce, např. v jazyce země jejich původu, byly omezené.

Trvalá řešení: Program na přesídlení, který řídí vláda v těsné spolupráci s úřadem UNHCR, pokračoval *ad hoc*. V lednu vláda souhlasila s přijetím 15 rodin, tj. celkem 70 osob, k přesídlení ze Sýrie.

Dočasná ochrana: Česká republika poskytuje dodatečnou ochranu osobám, které nesplňují zákonná kritéria pro statut uprchlíků, ale které se nemohou vrátit do své země původu kvůli reálnému riziku vážné újmy. Podle směrnic EU mají mít osoby, kterým byla udělena dodatečná ochrana, nárok na povolení k dočasnému pobytu, cestovní doklady, pracovní povolení a rovný přístup k zdravotní péči a k bydlení. V prvních šesti měsících roku úřady udělily statut dodatečné ochrany celkem 97 osobám.

Oddíl 3. Dodržování politických práv: Právo občanů měnit vládu

Ústava a zákony garantují právo občanů měnit svobodnými a spravedlivými

volbami vládu a občané toto právo využívali na základě všeobecného hlasovacího práva.

Volby a zapojení do politiky

Nedávné volby: Během podzimu, 10. a 11. října, se konaly volby do jedné třetiny křesel v senátu a komunální volby. Druhé kolo voleb do senátu proběhlo 17. a 18. října. Volby do Evropského parlamentu proběhly 24. a 25. května. V říjnu 2013 proběhly volby do poslanecké sněmovny. V lednu 2013 proběhly prezidentské volby. Domácí i mezinárodní pozorovatelé vyhodnotily volby jako svobodné a spravedlivé, přestože se v případě říjnových komunálních voleb objevily zprávy o kupování hlasů, jež bylo cíleno zejména na zástupce etnických menšin.

Podle výpovědí svědků zaznamenaných nevládní organizací Protikorupční nadace použila Sociálně demokratická strana a lokální strana SOS Český Těšín sociální média k nabídce 500 korun za hlas v říjnových komunálních volbách v moravském městě Český Těšín. Předseda volební komise v okrsku v Mojžíři v Ústí nad Labem vypověděl, že hlasy pro Občanskou demokratickou stranu byly zakoupeny za 200 korun. Komise případ nahlásila polici, která kauzu během voleb uzavřela s uvedením, že nebyly k dispozici žádné důkazy o ilegálních aktivitách. Nevládní organizace toto vyšetřování kritizovaly jako rychle uzavřené a nekompletní. V listopadu krajský soud v Brně rozhodl, že okrsky v městské části Brno sever musí zopakovat komunální volby vzhledem k důkazům, že romští voliči obdrželi bezplatné vstupenky na slavnost zorganizovanou za účelem získání hlasů pro sociálně demokratického kandidáta, který byl posléze zvolen primátorem. Na akci se podávalo jídlo i pití zdarma.

V Duchcově vstoupila místní pobočka České strany sociálně demokratické (ČSSD) do vládní koalice s pravicovou Dělnickou stranou sociální spravedlnosti. Celostátní vedení ČSSD se okamžitě distancovalo od duchcovské pobočky a Ústřední výkonný výbor svým hlasováním v prosinci tuto pobočku rozpustil.

Politické strany a politická účast: V září oznámila Státní volební komise, že občané členských států EU, kteří mají alespoň povolení k dočasnému pobytu, se mohou účastnit komunálních voleb. Podle policejních údajů má povolení k dočasnému pobytu 110 000 občanů EU.

Účast žen a menšin: V poslanecké sněmovně, která má 200 křesel, bylo zastoupeno 39 žen a v senátu, který má 81 křesel, bylo 14 žen. K říjnu zastávaly tři ženy funkci ministryň; celkový počet ministerských postů v nové koaliční vládě byl 14. Během

říjnových komunálních voleb byly ženy mezi kandidáty zastoupeny ze 32 procent a z 15 procent během voleb do senátu. Soudkyně tvoří 61 procent z celkového počtu soudců. Tři ženy jsou soudkyněmi patnáctičlenného Ústavního soudu. Všech 13 pozic krajských hejtmanů zastávali muži.

Pouze několik zástupců Romské menšiny, která odhadem čítá 300 000 osob, bylo zapojeno do politického života. Romové nebyli mezi poslanci parlamentu, nestáli v čele žádného ministerstva ani nebyli členy Nejvyššího soudu. Několik Romů bylo jmenováno do celorepublikových a krajských poradních výborů pro romské otázky. Romské politické strany a skupiny se zúčastnily nedávných celostátních a komunálních voleb, několik faktorů však přispělo k jejich neúspěchu. Romové tvoří přibližně 3 procenta z celkové populace; aby se však politická strana dostala do parlamentu, musí získat minimálně 5 procent hlasů. Jakékoliv společné snahy romských stran o vstup do parlamentu jsou tedy statisticky náročné. Některé konkurující romské strany navíc usilovaly o stejné voliče. Tři romští kandidáti, z nichž dva kandidovali za místní stranu a jeden usiloval o znovuzvolení za stranu pravého středu - Občanské demokraty, byli zvoleni do městské rady v Trmicích, ve městě s 3 200 obyvateli na severozápadě země.

Představitelé 14 národních menšinových skupin byli členy Vládní rady pro národní menšiny, poradní skupiny zahrnující vládní představitele, která má 31 členů. Každá menšinová skupina může nominovat do této rady až tři zástupce.

Oddíl 4. Korupce a nedostatek transparentnosti ve vládě

Zákon stanoví trestní postih za korupci státních úředníků. Ne vždy však stát zákon účinně uplatňoval a státní úředníci se někdy beztrestně dopouštěli korupčního jednání. Nevládní organizace uváděly, že nová koaliční vláda vyhlásila boj s korupcí jako svou prioritu.

Korupce: Bývalý poradce ministerského předsedy Mirka Topolánka Marek Dalík byl v červnu souzen za údajné vyžadování úplatku ve výši několika milionů dolarů za zajištění kontraktu vojenské zakázky zahraniční firmě. V únoru policie obžalovala z korupce vlivného lobbistu Ivo Rittiga ve spojitosti se smlouvami na městskou hromadnou dopravu.

V srpnu 2013 byl k soudu kvůli podezření z korupce předvolán bývalý hejtman středočeského kraje David Rath, který měl u sebe údajně úplatek ve výši sedmi milionů korun a nesl ho v krabici od vína. Tento soud ke konci roku stále ještě pokračoval.

V červnu 2013 provedl Útvar pro odhalování organizovaného zločinu razii na Úřadu vlády, ústředním orgánu státní správy, s podezřením na korupci a zneužití pravomoci. Mezi osobami zapletenými do této kauzy byl i předseda vlády Petr Nečas a vrchní ředitelka jeho kabinetu Jana Nagyová. Soud koncem června Nagyovou odsoudil k podmíněčnému trestu odnětí svobody na jeden rok za zneužití vojenské rozvědky. Státní zástupci se proti tomuto rozhodnutí odvolali.

Policejní Útvar pro odhalování korupce a Útvar pro odhalování organizovaného zločinu vyšetřovaly údajné případy korupce, které se týkaly vysoce postavených státních úředníků a významných případů na krajské a obecní úrovni a vyšetřovaly také soukromé osoby a společnosti obviněné z korupce. Běžné policejní složky se zabývaly vyšetřováním případů na nižších úrovních. Podle Ministerstva vnitra policejní orgány v první polovině roku vyšetřovaly 76 případů podplácení (48 případů nabízení úplatku, 27 případů přijetí úplatku a jeden případ nepřímého úplatku) a provedly vyšetřování 37 veřejných činitelů podezřelých ze zneužití pravomoci, což znamenalo pokles oproti předchozímu roku. Podle Ministerstva spravedlnosti odsoudily soudy 38 veřejných činitelů za trestné činy spojené se zneužitím pravomoci, z nichž tři byli odsouzeni k trestu odnětí svobody a 35 bylo pokutováno nebo propuštěno na zkušební období, dvěma byla udělena pokuta. Soudy také usvědčily 63 veřejných činitelů z trestných činů spojených s úplatky (15 za přijetí úplatku a 48 za nabídnutí úplatku). Soudy odsoudily sedm činitelů k trestu odnětí svobody, 48 propustily na zkušební období a ostatní dostali pokutu, nebo jim byla zakázána budoucí veřejná činnost.

Protikorupční policejní útvar předal 25 případů korupce týkajících se celkem 85 osob státním zástupcům, kteří vyšetřovali několik soudců a jednoho státního zástupce. Státní zástupci relativně odolávali tlaku nezabývat se případy korupce na nejvyšší úrovni. Ministerstvo financí a Protikorupční policie posílily během roku svou spolupráci v boji proti daňovým únikům. Ministerstvo obrany uvedlo do provozu speciální jednotku k provádění kontrol veřejných zakázek vojenských nákupů.

Nevládní organizace uvedly, že úřady byly schopny vyšetřovat a trestně stíhat případy korupce týkající se řadových představitelů bez politického tlaku. Pravidelné změny ve vedení Protikorupční policie každý rok nebo každé dva roky však přispívají k pocitu nejistoty.

Organizace Transparency International uvedla, že k případům veřejné korupce docházelo nejčastěji v sektorech informační technologie a stavebnictví a také při

rozdělování fondů EU na krajské úrovni. Korupce ve stavebnictví však v posledních letech poklesla.

V září vydala nevládní organizace zIndex analýzu financování politických stran zastoupených v poslanecké sněmovně v letech 2006 až 2013. Podle této studie získali sponzoři politických stran veřejné zakázky v hodnotě 390 miliard korun. Společnosti vlastněné státem poskytly finanční dary hlavním politickým stranám, což je ilegální. Společnosti politických dárců získaly o 40-60 procent více veřejných zakázek než společnosti, které takové dary neposkytly.

Mezi faktory přispívajícími k tomu, že korupce na nejvyšší úrovni nebývá často trestně stíhána, patří nedostatečné zákony vyžadující zveřejnění zdrojů majetku, slabá pravidla týkající se financování a lobbistických aktivit kampaní a stran, slabá ochrana oznamovatelů ilegálních aktivit a omezené financování vyšetřování.

V letech 2012 a 2013 byl právní práh pro aplikaci pravidel o nákupech při neveřejných zakázkách pro stavební projekty tři milióny korun a pro všechny ostatní projekty jeden milión korun. V roce 2013 však senát tento zákon novelizoval a vrátil práh na úroveň před rokem 2012, tedy na částku šest miliónů korun pro stavební projekty a tři milióny korun pro všechny ostatní projekty. Zákon vyžaduje, aby se výběrového řízení pro všechny nákupy účastnilo více uchazečů než jeden a zadání výběrových řízení musí být zveřejněna. Zákon dále ukládá, aby uchazeči o zakázky ve své nabídce zveřejnili svoji vlastnickou strukturu, přesto však stále obsahuje některé mezery.

V říjnu parlament schválil Zákon o státní službě, jehož cílem je právně upravit a depolitizovat státní službu. Tento zákon měl vejít v platnost 1. ledna 2015. Nevládní organizace tento zákon kritizovaly, zvláště nedostatečná ustanovení týkající se nezávislého ředitelství pro státní službu.

Majetkové přiznání: Zákon ukládá zákonodárcům, členům vlády a dalším vybraným veřejným činitelům povinnost každoročně podávat finanční majetková přiznání. V roce 2011 byly zavedeny ústřední webové stránky, kde jsou tato přiznání volně přístupná veřejnosti. Přístup do systému však zůstával obtížný, protože vyžadoval časově omezené heslo vydávané oddělením daného činitele. Informace byly příliš všeobecné a bez detailů. Osoby podléhající tomuto zákonu mají povinnost hlásit pouze majetek získaný po nástupu do veřejné funkce. Nevládní organizace kritizovaly skutečnost, že představitelé nemuseli nahlásit své finance hned při vstupu do funkce, ale až po určité době ve funkci. Organizace také uvedly, že vzhledem k tomuto požadavku bylo obtížné stanovit složení majetku

představitele a posoudit, zda se jeho majetek během působení ve funkci zvýšil. Zákon nevyžaduje, aby představitelé zveřejňovali informace o podílech na společnostech. Všechny formuláře jsou vyplňovány ručně, což způsobuje problémy při jejich kontrole.

Nejvyšší kontrolní úřad zodpovídá za kontroly přiznání exekutivních složek, ale ověřuje je pouze zřídka. Parlament má v kompetenci majetková přiznání legislativní složky, ale neověřuje je.

Přístup veřejnosti k informacím: Zákon zaručuje přístup veřejnosti k informacím o činnosti vlády a vláda obecně tento přístup v praxi občanům i jiným subjektům, včetně zahraničních sdělovacích prostředků, poskytovala. Podle nevládních organizací však nebyly všechny postupy při poskytování informací zcela konzistentní - úřady se zdráhaly proaktivně zveřejňovat informace např. o platech veřejných činitelů, o veřejných zakázkách a o dalším využívání veřejných financí. Během roku se podle některých nevládních organizací tato situace mírně zlepšila. V říjnu Nejvyšší správní soud rozhodl, že informace o platech a prémiech vládních zaměstnanců a externích poradců jsou veřejnými informacemi. Fórum pro otevřená data založené Fondem otevřené společnosti ve spolupráci s Matematicko-fyzikální fakultou Karlovy univerzity a Fakultou informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické poskytlo místním úřadům a institucím metodiku k používání a sdílení otevřených dat. Nevládní organizace zahájily několik dalších aktivit zaměřených na vybudování infrastruktury otevřených dat a umožnění přístupu k datům ve snadné a čitelné formě, jako je Opendata.cz.

Několik případů týkajících se přístupu veřejnosti k informacím se dostalo před soud a soudy byly obecně k žádostem navrhovatelů vstřícné. Rozhodnutí soudu však byla prosazována pouze v případech, když se od konkrétních institucí požadovaly konkrétní informace, a obecně nebyla prosazována v případě nekonkrétních rozhodnutí.

Oddíl 5. Postoj státu k vyšetřování údajného porušování lidských práv vedenému mezinárodními a nevládními organizacemi

Řada domácích i mezinárodních skupin zabývajících se lidskými právy všeobecně fungovala bez vládních omezení a zjišťovala i publikovala své nálezy týkající se případů porušování lidských práv. Představitelé vlády s nimi často spolupracovali a byli vstřícní vůči jejich stanoviskům.

Státní orgány zodpovědné za dodržování lidských práv: Představitelé úřadu veřejného ochránce práv (ombudsmana) pravidelně navštěvovali vládní instituce a

soukromá zařízení s omezením pobytu pro obyvatele (tj. vězení, sirotčince a domovy pro seniory), kde zkoumali zacházení s osobami a sledovali dodržování základních práv. Kromě zpráv a doporučení týkajících se speciálních zájmových témat důležitých pro vládu vydával úřad ombudsmana čtvrtletní a výroční zprávy o činnostech svého úřadu. Úřad svou funkci vykonával bez zásahů vlády nebo politických stran, měl odpovídající zdroje a jeho působení bylo pozorovateli dodržování lidských práv považováno za efektivní. V prvních šesti měsících roku obdržel ombudsman 4 064 stížností, z nichž se 169 týkalo vězení, policie a ozbrojených složek, 30 diskriminace v pracovním poměru, 11 diskriminace ve službách, 16 diskriminace v ubytování a 13 diskriminace ve školství. Z celkového počtu spadalo 57,7 procent stížností do kompetence tohoto úřadu. V roce 2013 ombudsman obdržel rekordní počet 8 041 stížností a informační pomocná linka zaznamenala 6 134 žádostí o radu. Ve stejném období ombudsman zahájil 701 šetření z podnětu stížností a 37 případů z vlastní iniciativy úřadu.

Kromě ombudsmana existuje také ombudsman pro bezpečnostní síly a pro školství.

Vláda znovu ustanovila pozici ministra pro lidská práva a věnovala se ambicióznímu vnitrostátnímu programu dodržování lidských práv. Úřad vlády pokračoval v podpoře několika rad pro dodržování lidských práv.

Oddíl 6. Diskriminace, společenský útlak a obchodování s lidmi

Zákon zakazuje diskriminaci na základě pohlaví, věku, tělesného postižení, rasy, etnického původu, národnosti, sexuální orientace, náboženského vyznání nebo osobního přesvědčení. Orgány však tato ustanovení účinně nevynucovaly. I nadále docházelo k významnému společenskému útlaku některých menšin, včetně Romů.

V roce 2013 Úřad ombudsmana obdržel 360 stížností na diskriminaci, z nichž 301 prošetřil a ve 20 případech shledal stížnost jako odůvodněnou. Nejčastější byly stížnosti na diskriminaci v pracovní oblasti (104 případů), veřejné správě (100), školství (53) a službách (49). Důvody k diskriminaci byly stáří (49 případů), pohlaví (31), etnický původ (30) a zdravotní stav/zdravotní postižení (25). Ombudsman kritizoval vysoké poplatky za podání stížnosti na diskriminaci, které způsobovaly, že bylo podáno méně stížností.

I když zákon o diskriminaci je v platnosti už od roku 2009, Ministerstvo spravedlnosti v letech 2011 až 2013 nahlásilo pouze 13 případů diskriminace, z nichž devět bylo hlášeno v roce 2013. Celkem pět případů se týkalo

diskriminačních postupů v pracovním poměru, převážně z etnických důvodů, a jeden případ se týkal diskriminace ve školství z náboženských důvodů. Důvody diskriminace v dalších případech nebyly uvedeny. Ministerstvo spravedlnosti uvedlo tři další případy diskriminace, které byly v letech 2011 až 2013 řešeny na základě jiných zákonů. Tato rozhodnutí se týkala platové diskriminace na základě pohlaví.

Ženy

Znásilnění a domácí násilí: Zákon zakazuje znásilnění, včetně znásilnění mezi manželi, a stanoví trest odnětí svobody od dvou do patnácti let. Orgány tato ustanovení účinně stíhaly. Odborníci se však domnívají, že případy znásilnění nejsou důsledně hlášeny a uvádějí stoupající trend v počtu pachatelů usvědčených ze znásilnění. Tento trend připisují zlepšenému výcviku policie, veřejným osvětovým kampaním a lepší spolupráci mezi policií a nevládními organizacemi. Za prvních šest měsíců roku bylo ohlášeno 363 znásilnění, z nichž bylo 189 vyšetřeno. Soudy usvědčily 93 pachatelů, z nichž bylo 45 odsouzeno k trestu odnětí svobody. Ostatní dostali podmíněné tresty. V roce 2013 bylo nahlášeno 589 případů znásilnění. Orgány vyšetřovaly 366 z těchto případů. Soudy usvědčily 205 pachatelů, z toho 105 jich bylo odsouzeno k trestu odnětí svobody a ostatní pachatelé dostali podmíněné tresty.

Odborníci se domnívají, že násilí vůči ženám je rozšířenější, než naznačují čísla případů hlášených úřadům, důvodem je stigma spojované s nahlášením takového případu. Nevládní organizace uvádějí, že násilí proti ženám je obzvláště nedostatečně hlášeno mezi imigranty, u nichž se oběti často obávají ztráty přistěhovaleckého povolení a také kulturního stigmatu. Některé nevládní organizace začaly nabízet obětem znásilnění zvýšené sociální, právní a psychologické služby.

Domácí násilí lze postihovat nepodmíněným trestem odnětí svobody až na tři roky, v případě přitěžujících okolností i na více let. Policie může vykázat pachatele dopouštějícího se domácího násilí z domova až na 10 dní. K lednu nový zákon omezuje celkovou dobu, po kterou může být v platnosti obnovovací příkaz, na šest měsíců, a to včetně prodloužení. Během prvních osmi měsíců roku zjistila nevládní organizace Bílý kruh bezpečí, že policie vykázala 983 pachatelů (v několika případech se jednalo o ženy) z domácností. Ve 122 případech se jednalo o opakované vykázání. V roce 2013 došlo celkem k 1 361 případům vykázání pachatelů policií.

Statistika Ministerstva vnitra uvádí, že během prvních šesti měsíců sledovaného roku bylo ohlášeno 338 případů domácího násilí a policie vyšetřovala 206 případů. Během téhož období bylo 138 osob odsouzeno za domácí násilí, z nichž 46 dostalo tresty odnětí svobody, 91 podmíněné tresty a jedna osoba byla deportována.

Nový občanskoprávní zákoník, který vstoupil v platnost v lednu, zajišťuje ochranu proti domácímu násilí vůči ostatním osobám žijícím v domácnosti, zvláště vůči dětem a seniorům. Tento zákon za určitých okolností zavádí právní emancipaci dětí od 16 let. Nevládní organizace tuto změnu přivítaly a uváděly, že otázka svěřením dětí do péče byla izolována od rozvodového řízení a dalších sporů mezi rodiči. Dítě si může vyžádat příkaz k vykázaní agresora v rodině v případě, že jeden z rodičů (obvykle matka) to nebyl ochoten nebo schopen udělat.

Ministerstvo vnitra pokračovalo v zavádění celonárodního akčního plánu pro prevenci domácího násilí na období let 2011-14, který se zaměřuje na podpůrné služby pro oběti domácího násilí a jejich děti, výcvik policie a modifikaci chování pachatelů.

Podle studie *Násilí proti ženám v EU* publikované v březnu Agenturou EU pro základní práva bylo 32 procent žen starších 15 let obětí fyzického a/nebo sexuálního násilí. Z tohoto počtu bylo 19 procent obětí fyzického násilí partnerem, 7 procent bylo obětí sexuálního násilí partnerem a 4 procenta byla obětí sexuálního násilí někým jiným než partnerem. Dále 47 procent žen bylo vystaveno určité formě psychologického zneužití buď současným nebo bývalým partnerem.

Nevládní organizace uvedly, že v rámci Policie ČR neexistuje specializovaný výcvik pro případy domácího násilí. Nevládní organizace pokračovaly v proškolení policistů na regionální a obecní úrovni, s cílem zvýšit jejich schopnosti pomáhat obětem domácího násilí, se speciálním zaměřením na seniory. Ministerstvo vnitra tato školení podporovalo. Obětem znásilnění a domácího násilí poskytovalo psychologické poradenství několik tísňových linek a krizových center. Za prvních šest měsíců roku přijala například tísňová telefonní linka Dona 1 697 hovorů týkajících se domácího násilí, přičemž za celý rok 2013 to pro srovnání bylo 3 562 hovorů. Linka Ministerstva vnitra určená seniorům zaznamenala v roce 2013 celkem 450 hovorů, jejichž tématem bylo domácí násilí.

Ministerstvo vnitra poskytlo 1,4 miliónu korun na projekty prevence domácího násilí vůči seniorům. Nevládní organizace zaznamenaly více aktivit a financování zaměřených na podporu dětí, zároveň však tvrdí, že přesun financování sociálních služeb z Ministerstva práce a sociálních věcí na jednotlivé kraje by způsobil další

administrativní zátěž na občanskou společnost, což by mohlo vést k omezení služeb a snížení počtu lokalit.

Genitální mutilace/obřízka žen: Genitální mutilace/obřízka žen je ilegální a může být na základě trestního zákoníku trestně stíhána jako vážné tělesné ublížení. Nebyly hlášeny žádné případy genitální mutilace/obřízky žen.

Sexuální obtěžování: Protidiskriminační zákon zakazuje sexuální obtěžování a pohlíží na něj jako na typ přímé diskriminace. Osoba, kterou někdo obtěžoval, může žádat o nápravu před soudem a může požadovat odškodnění za způsobenou újmu. Důkazní břemeno spočívá na obviněné osobě, která musí dokázat, že žalující osobu nediskriminovala. Odsouzeným může být udělena pokuta, mohou být propuštěni ze zaměstnání nebo jim může být uložen trest odnětí svobody. K většině případů sexuálního obtěžování dochází na pracovišti, policie však tyto případy vyšetřuje vzácně. Podle nevládních organizací totiž oběti obvykle dávají přednost hledání doporučení, jak takovému obtěžování zabránit, než aby obvinily kolegy nebo nadřízené, a riskovaly tak, že budou propuštěny. Policie vyšetřování často odkládala do té doby, než došlo ke spáchání závažnějších trestných činů, jako např. k donucování k pohlavnímu styku, znásilnění nebo tělesnému napadení.

Pachatelům odsouzeným za dlouhodobé pronásledování mohou být uloženy tresty odnětí svobody až na tři roky. V první polovině roku bylo policii ohlášeno 281 případů dlouhodobého pronásledování; z toho 165 jich bylo vyšetřováno. Soudy v první polovině roku odsoudily za dlouhodobé pronásledování 119 osob, z nichž 12 dostalo tresty odnětí svobody a 91 podmíněné tresty. Ostatní byli pokutováni nebo odsouzeni k provádění veřejně prospěšné činnosti. V roce 2013 odsoudily soudy 207 osob za dlouhodobé pronásledování; trest odnětí svobody dostalo 22 pachatelů, podmíněné tresty 165 odsouzených a zbývajících 20 pachatelů bylo odsouzeno k jiným typům trestů. Nevládní organizace uváděly, že 80 procent obětí byly ženy, ale mezi oběťmi dlouhodobého pronásledování byli i muži.

Nevládní organizace uváděly nárůst kyberšikan a dlouhodobého kybernetického pronásledování, a to nejenom u dětí, ale i u dospělých žen i mužů. Nevládní organizace Gender Studies a ProFem proto v září zahájily preventivní kampaň proti kyberšikaně zaměřenou na všechny cílové skupiny.

Reproduktivní práva: Stát uznával základní práva párů a jednotlivých osob ke svobodnému a zodpovědnému rozhodnutí o počtu svých dětí, časovém odstupu mezi nimi a věku, kdy je počnou, práva na získání informací a prostředků, které jim to umožní, a právo na nejvyšší standard zdravotních služeb v oblasti

reprodukce, a to bez jakékoliv diskriminace, donucování nebo násilí. Antikoncepce i odborná porodní péče byla široce dostupná.

Diskriminace: Zákon zaručuje mužům a ženám stejná práva, včetně rodinných a majetkových práv. Podle údajů Českého statistického úřadu pro rok 2013 bylo mezi nezaměstnanými 8,3 procent žen, v porovnání s mírou nezaměstnanosti 5,9 procent u mužů. Mimo oblast zemědělství ženy v roce 2013 tvořily 43,8 procent pracovní síly. Platy žen zaostávaly za platy mužů o přibližně 24,1 procenta a ženy pracovaly spíše v hůře placených profesích než muži. V roce 2013 Ministerstvo spravedlnosti uvedlo jeden případ platové diskriminace na základě pohlaví. Během prvních šesti měsíců roku obdržel ombudsman 30 stížností na pracovní diskriminaci. V listopadu schválila vláda novou strategii rovnosti mezi pohlavími pro léta 2015-20, která se soustředí na problémy platových rozdílů mezi muži a ženami a jejím cílem je, aby do roku 2020 byly ženy alespoň ve 40 procentech manažerských pozic ve veřejných i soukromých společnostech.

Děti

Registrace narození: Občanství dětí se odvozuje od občanství rodičů. Dítě, jehož alespoň jeden rodič je občanem státu, se automaticky stává občanem. Narození úřady registrují okamžitě.

Zneužívání dětí: Zneužívání dětí, i když je nezákonné, zůstává i nadále problémem. Nezletilý je definován jako osoba ve věku nižším než 18 let. Podle nevládních organizací je nějaké formě násilí každoročně vystaveno přibližně 40 000 dětí. Nevládní organizace uvádí, že přibližně 50 dětí každoročně zemře na následky zneužívání nebo špatného zacházení. Ve většině případů toto násilí nebylo včas zjištěno a pokračovalo po celé dětství oběti. Podle policie došlo v roce 2013 k 866 případům zneužívání dětí, z čehož se v 732 případech jednalo o sexuální zneužití. Během roku 2013 zahájila kosmetická společnost Avon kampaň zaměřenou na ženy a děti; kampaň informovala o jejich zákonných právech, dostupných útulcích a zdrojích poradenství.

Tresty odnětí svobody pro pachatele odsouzené za zneužívání dětí jsou v rozpětí od pěti let až do 12 let v případě úmrtí dítěte. Ministerstva vnitra a spravedlnosti zavedla zvláštní místnosti pro výslechy dětí postižených zneužíváním a pro výslechy svědků. K roku 2013 jich bylo k dispozici 48 a dalších devět se připravovalo. Pokud speciálně vyškolení policisté dodrží zvláštní požadavky pro výslech (přítomnost psychologů a v některých případech i soudců a obhájců), nevyžaduje se po zneužitých dětech, aby dále svědčily během soudního přelíčení.

Ministerstvo vnitra pokračovalo v zavádění Národní strategie prevence násilí na dětech na období 2008-18 a vláda schválila nový Národní akční plán pro násilí na dětech na období 2015-18. Na základě novelizace Zákona o policii je dítě považováno za ohroženého jedince a zachází se s ním jako s obětí v případech domácího násilí, i když toto násilí nemusí být na dané dítě zaměřeno.

Manželství z donucení nebo manželství nezletilých osob: Minimální věková hranice pro manželství stanovena zákonem je 18 let. Někteří příslušníci romské komunity uzavírali manželství před dosažením tohoto zákonného věku. Zákon v některých situacích umožňuje uzavření manželství ve věku 16 let se souhlasem soudu, žádná oficiální manželství ve věku nižším než 16 let však nebyla zjištěna. Některé nevládní organizace uváděly případy nucených manželství cizinců s pobytem v České republice, tyto sňatky však proběhly v zahraničí.

Genitální mutilace/obřízka žen: Genitální mutilace/obřízka žen je ilegální a může být na základě trestního zákoníku trestně stíhána jako vážné tělesné ublížení. Nebyly zjištěny žádné případy genitální mutilace/obřízky žen.

Sexuální zneužívání dětí: Za pohlavní styk s osobou mladší než 15 let hrozí nepodmíněný trest odnětí svobody v délce až osmi let, v případě úmrtí dítěte až osmnácti let. Minimální věková hranice pro dobrovolný pohlavní styk je 15 let. Zákon zakazuje držení, výrobu a šíření dětské pornografie a osobám, které se těchto aktivit dopouští, hrozí nepodmíněný trest odnětí svobody v délce až osmi let. Podle statistik Ministerstva vnitra policie během prvních šesti měsíců roku vyšetřovala 45 případů komerčního sexuálního zneužívání dětí, v porovnání s 62 případy za celý rok 2013. Objevily se zprávy o dětech, které byly oběťmi obchodu s lidmi a dopouštěly se prostituce.

Podle statistik Ministerstva spravedlnosti bylo během prvních šesti měsíců roku odsouzeno 51 osob za výrobu nebo manipulaci s dětskou pornografií. Jedna z těchto osob byla odsouzena k trestu odnětí svobody, 45 jich dostalo podmíněné tresty a v pěti případech byl vyměřen jiný typ trestu. Devět osob bylo soudy usvědčeno ze zneužití dítěte pro výrobu pornografie a čtyři z nich dostaly trest odnětí svobody. Nevládní organizace kritizovaly tresty za výrobu a šíření dětské pornografie jako příliš mírné.

Mezinárodní únosy dětí: Česká republika je signatářem Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980. Informace týkající se konkrétních zemí jsou uvedeny na webových stránkách Ministerstva zahraničí věci USA na adrese

travel.state.gov/content/childabduction/english/country/czechrepublic.html.

Antisemitismus

Přestože odhady se různí, židovská populace v zemi čítá asi 10 000 osob. Veřejné projevy antisemitismu byly v zásadě vzácné, po celé zemi byly však aktivní malé, poměrně dobře organizované ultrapravicové skupiny s antisemitskými názory. Ministerstvo vnitra pokračovalo v monitorování aktivit těchto skupin, posilovalo spolupráci s policií ze sousedních zemí a zajišťovalo ukončení nepovolených shromáždění.

V roce 2013 zaznamenalo Ministerstvo vnitra 15 antisemitsky motivovaných trestných činů. Ve stejném období zaznamenala Federace židovských obcí 12 antisemitsky motivovaných incidentů včetně poškození majetku, sprejování antisemitských nápisů a nacistických symbolů, vyhrožování a obtěžování. Státní orgány nezaznamenaly během roku žádné případy fyzického útoku na Židy nebo napadení Židů. Počet antisemitských článků napsaných českými autory na internetu, včetně podněcování k násilí proti Židům se zvýšil z 82 v roce 2012 na 156 v roce 2013. Znamý antisemitský bloger pokračoval v publikování antisemitských článků na internetu, včetně prohlášení popírajících holocaust.

Obchod s lidmi

Viz zpráva Ministerstva zahraničí USA o obchodování s lidmi (*Trafficking in Persons Report*) na adrese www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

Osoby s postižením

Zákon zakazuje diskriminaci osob s tělesným, duševním nebo jiným postižením v zaměstnání, vzdělávání, veřejné dopravě, přístupu ke zdravotní péči, nebo jiných státních službách. Státní orgány tato opatření všeobecně účinně postihovaly. Osoby s postižením však měly problém se získáváním vhodného obecního bydlení a nezaměstnanost mezi nimi byla nepřiměřeně vysoká. Většina postižených dětí měla možnost vzdělávat se v běžných základních a středních školách i na univerzitách. Řada dětí s postižením byla představiteli školství umístěna do zvláštních škol nebo „praktických“ škol, které jsou určeny pro děti s „mírnou retardací“. Tyto školy nepřipravují děti pro vzdělávání na univerzitní úrovni. Ředitelé základních škol měli pravomoc přijmout nebo odmítnout jakéhokoli žáka na základě schopnosti školy plnit jeho individuální potřeby. V některých případech běžné školy přístup žákům s postižením odmítly.

Nový občanský zákoník, který vstoupil v platnost 1. ledna, posílil pozici osob, kterým jejich postižení omezuje schopnost plně uplatňovat svá zákonná práva. Zákoník ukládá zákonným zástupcům, aby zajistily, že na preference osoby s duševním nebo fyzickým postižením je brán ohled. Soudy navíc již nemohou tyto osoby zbavovat jejich svéprávnosti, mohou ji však omezit v některých jasně specifikovaných oblastech (např. finance, hlasovací právo). Soudy mají tři roky na prošetření případů osob s duševním nebo fyzickým postižením, kterým byla zákonně omezena práva, aby stanovily, zda tato omezení odpovídají novému znění zákona.

Z 54 stanic metra v Praze bylo 34 přístupných osobám s postižením, včetně pěti z 15 hlavních stanic ve středu města. Přibližně 66 procent autobusů a nových tramvají má vstupní dveře s nízkou podlahou, aby vyhověla osobám s postižením, pouze 20 procent všech tramvají a 10 procent všech tramvajových zastávek bylo však plně přístupných osobám s postižením. Metro i autobusové a tramvajové systémy hlásí zastávky a jsou vybaveny zařízením pro nevidomé osoby.

Ombudsman je povinen pravidelně navštěvovat všechna státní i soukromá zařízení, kde pracují uvězněné osoby nebo osoby v jiném typu instucionální péče, včetně osob s postižením, aby prověřil, zda podmínky, ve kterých pracují, nejsou v rozporu se základními právy, a usiloval o lepší ochranu proti možnému zneužívání těchto osob. Úřad ombudsmana tyto návštěvy během roku prováděl. V roce 2013 se úřad ombudsmana soustředil na instituce pro seniory s demencí. Ombudsman navštívil 15 institucí a nahlásil špatné zacházení v sedmi případech. V roce 2013 úřad ombudsmana obdržel 360 stížností na diskriminaci, z nichž 25 bylo ze zdravotních důvodů nebo kvůli postižení.

Ministerstvo práce a sociálních věcí pokračovalo v programu, který byl zahájen v roce 2012 a který pomáhá lidem s postižením v odchodu z ústavní péče a s jejich zapojením do běžné společnosti. Do konce roku 2013 tento program financovaný EU pomohl 490 lidem s přechodem do obecního bydlení a 168 lidem s návratem k jejich rodinám nebo s přestěhováním do nového bydlení.

Národnostní/rasové/etnické menšiny

Mezi menšinové skupiny v České republice se řadí Bulhaři, Chorvati, Maďaři, Němci, Řekové, Poláci, Romové, Rusíni, Rusové, Slováci, Srbové, Ukrajinci a Vietnamci. V červenci 2013 odhlasovala česká Rada pro národnostní menšiny vietnamskou a běloruskou komunitu za oficiální národnostní menšiny.

Romové, jejichž počet se odhaduje na 300 000 osob, čelí vysoké míře chudoby, nezaměstnanosti a negramotnosti a také různým úrovním diskriminace ve vzdělávání, zaměstnání a bydlení. Společenské předsudky proti romským obyvatelům České republiky se občas projeví násilnými útoky.

Podle dat výzkumu Evropské komise publikovaných nevládní organizací In Iusticia v červenci, bylo 32 procent Romů ohroženo nebo napadeno z úvodu jejich etnického původu; přibližně 66 procent obětí napadení tyto útoky nenahlásilo. V průzkumu veřejného mínění provedeném v květnu uvedlo 84 procent respondentů, že situace soužití mezi romským a neromským obyvatelstvem byla „špatná“ nebo „velmi špatná“. Pouze 12 procent respondentů uvedlo, že situace soužití s Romy byla „dobrá“. V podobném průzkumu veřejného mínění provedeném v roce 2013 uvedlo 87 procent respondentů, že se staví proti tomuto soužití, zatímco pouze devět procent jej podporovalo.

Nový ministr pro lidská práva a ministr práce a sociálních věcí podpořili při svých veřejných prohlášeních společensky znevýhodněné skupiny, zvláště Romy, a hájili ve vládě politický přístup, který zajišťoval jejich podporu.

V březnu podala organizace Fórum evropských Romů a kočovníků stížnost u Evropské komise pro společenská práva proti vládě kvůli nezajištění ochrany práv Romů v rámci ustanovení Evropské sociální charty.

Romové se zapojili do politiky a byly členy jak hlavních politických stran, tak i stran zabývajících se romskou problematikou. V posledních volbách nebyli romští kandidáti velmi úspěšní na celostátní úrovni, ale někteří byli zvoleni v komunálních volbách (viz oddíl 3).

Podle ministerstva vnitra extrémisté v celé zemi od května do října uspořádali 241 akcí, včetně 26 protiromských demonstrací. Policie i nevládní organizace se shodly, že během léta, kdy extrémisté své demonstrace obvykle pořádají, bylo protiromských aktivit méně než v létě 2013. Osoby, které nemají žádné spojení s extrémisty se však do některých těchto protiromských demonstrací zapojily, aby vyjádřily nesouhlas s vlastní sociální a ekonomickou situací. Vzhledem k tomu, že tyto demonstrace měly negativní publicitu a vedly ke zvýšené policejní přítomnosti, celková účast na nich se během roku snížila. Demonstrace v průběhu roku nebyly násilné. Prezident Miloš Zeman protiromské demonstrace ostře kritizoval.

V roce 2013 napadlo pět mladistvých Romů v Duchcově manželský pár. Sdělovací prostředky o tomto útoku široce informovaly, což vedlo k sérii protestů v celé zemi. V březnu krajský soud v Ústí nad Labem tyto útočníky usvědčil a odsoudil je k trestům od jednoho roku podmíněně po tři roky odnětí svobody. Soud jednoho usvědčeného mladistvého útočníka shledal nejbrutálnějším a odsoudil ho ke dvěma rokům odnětí svobody.

V dubnu okresní soud v Českých Budějovicích odsoudil ke dvěma a půl rokům odnětí svobody pachatele pokusu o žhářský útok na budovu, ve které bydleli Romové. Soud ovšem dospěl k závěru, že tento trestný čin nebyl rasově motivován a že pachatele „rušilo chování některých obyvatel“. V říjnu odvolací soud změnil tento trest na dva a půl roku podmíněně. Pozorovatelé uvedli, že, aby obyvatelé dané budovy obdrželi finanční odškodnění, museli by podat samostatné občanskoprávní žaloby, protože během trestního řízení nepředložili zprávu soudního znalce o psychologickém poškození, které utrpěli.

Celostátní sdělovací prostředky se i nadále disproporcionálně zabývaly trestnými činy a násilnostmi spáchanými Romy v porovnání s chováním příslušníků většinové společnosti nebo jiných menšin. Webové stránky White-media.info, které jsou zaregistrované v zahraničí, uváděly jména a adresy aktivistů a nabourávaly webové stránky a e-mailové adresy některých známých osob, které buď pracovaly na romské problematice nebo v minulosti vyjádřily podporu Romům.

Nevládní organizace uváděly, že se během roku zvýšila úroveň nenávistných projevů mezi politiky, včetně členů parlamentu, senátorů a místních politiků v celém politickém spektru. V srpnu pražský okresní soud odsoudil poslance Ottu Chaloupku na šest měsíců podmíněně za komentáře, které o Romech uvedl v sociálních mediích. Podle soudu veřejně podněcoval nenávist. Rozhodnutí bylo vydáno bez soudního stání a pražský městský soud odmítnul Chaloupkovo odvolání. Několik nevládních organizací podalo trestní oznámení na člena parlamentu (a bývalého senátora) Tomia Okamuru za popírání holocaustu. Okamura veřejně zpochybňoval, zda zařízení v Letech bylo skutečně používáno jako středisko pro zadržené Romy převážené do Osvětimi a dalších vyhlazovacích táborů. Okamura uvedl, že Lety byl tábor pro osoby, které se vyhýbaly práci. Policie dospěla k závěru, že Okamurova prohlášení nebyla trestná a žalobu odmítla. K vyvážení protiromské předpojatosti ve sdělovacích prostředcích uspořádaly nevládní organizace semináře pro mladé novináře, aby je naučily, jak připravovat vyvážené zpravodajství. Pražská fakulta žurnalistiky uspořádala dvoudenní seminář financovaný z grantu Evropské hospodářské oblasti.

Od roku 2013 Ministerstvo vnitra zvýšilo svůj rozpočet na činnost „asistentů prevence kriminality“, kteří působí u městské policie v mnoha městech a obcích v České republice. V roce 2013 bylo z celkového počtu 124 asistentů prevence kriminality ve 41 městech více než polovina Romů. Ve 46 městech v celé zemi působilo 140 asistentů. Tito asistenti působili jako mediátoři ve sporech mezi Romy a dalšími komunitami. Podle dokumentu Ministerstva vnitra z roku 2013 *Zpráva o extremismu na území České republiky* bylo nahlášeno 217 trestných činů z nenávisti. Dvě osoby byly odsouzeny k trestům odnětí svobody, 62 bylo odsouzeno k podmíněčnému odnětí svobody a čtyři byly odsouzeny k veřejně prospěšné činnosti. Z těchto usvědčených osob bylo pět mladistvých a 10 žen. Tři osoby usvědčené z trestných činů z nenávisti byly recidivisté.

Několik nevládních organizací vedlo programy na podporu obětí trestných činů z nenávisti. Nevládní organizace Romea a In Iustitia zřídily bezplatné tísňové telefonní linky, které od roku 2012 obdržely přes 100 hovorů, většinou od Romů. K únoru se 64 hovorů týkalo možných případů diskriminace a 41 se týkalo trestných činů z nenávisti.

Přibližně třetina Romů žije ve „vyloučených lokalitách“, neboli v ghettech. Takových ghett bylo v České republice více než 400, často s nevyhovujícím bydlením a špatnými zdravotními podmínkami. K důvodům nárůstu romských ghett patří vedle diskriminace v bydlení také proces přeměny městských čtvrtí v místa pro bohaté a zvyšování nájemného.

Nevládní organizace prošetřily řadu inzerátů na bydlení a zjistily, že romští žadatelé byli při hledání pronájmu obytných nebo obchodních lokalit diskriminováni. Nedávná studie provedená výzkumným ústavem CERGE-EI v Praze zjistila, že romští a vietnamští žadatelé musí odpovědět na dvakrát více inzerátů na bydlení než Češi, aby si mohli pronajmout byt. Stejná studie dospěla k závěru, že Češi měli o 75 procent větší pravděpodobnost než podobný romský žadatel, že najdou zaměstnání. I když je diskriminace v bydlení na základě etnického původu zákonem zakázána, nevládní organizace uváděly, že některé obce nadále uplatňují obecní vyhlášky způsobem, který diskriminuje některé sociálně znevýhodněné skupiny, především Romy, včetně toho, že se rozhodnutí o přidělení bytu zakládá na pověsti uchazeče a rodiny v předchozích místech pobytu. Jeden online inzerát na pronájem bytu v Praze v květnu jasně uvedl: „Pouze Češi, Romové nevolejte prosím“. Podle některých organizací existují důkazy o tom, že domácí, a v některých případech i představitelé místních samospráv, neoprávněně zvyšovali nájemné v sídlištích se subvencovaným bydlením, takže byly nájmy

vyšší než na soukromém bytovém trhu. Protože pro mnohé Romy bylo obtížné zajistit si jiné bydlení, museli často platit za obecní byty vyšší nájem než ostatní nájemci. Nevládní organizace zjistily případy diskriminace a informovaly o nich právníky Helsinské komise. Žádné případy se ovšem nedostaly k soudu.

V listopadu vláda změnila způsob výpočtu příspěvků na bydlení. V minulosti majitel nemovitosti obdržel od státu financování na základě počtu osob v jednom bydlíšti. Tato praxe vedla k tomu, že majitelé se snažili bytové jednotky přeplňovat.

Podle nového zákona se příspěvek na bydlení vyplácí na základě velikosti obytného prostoru nezávisle na počtu osob, které v dané jednotce bydlí. V první polovině roku vzrostly finanční prostředky poskytnuté vládou jako dotace na bydlení o 24 procent v porovnání s prvními šesti měsíci roku 2013, na celkovou částku přibližně 1 miliarda korun. Podle dokumentu vlády pro rok 2013 *Zpráva o stavu romské menšiny v České republice*, vláda v roce 2013 vyplatila 65 100 jednotlivých příspěvků na bydlení měsíčně, tedy o 21 500 více než v roce 2012. Vzhledem k tomu, že stát vlastní malý počet bytů (pouze devět procent z celkového počtu ubytovacích kapacit), většina příjemců těchto příspěvků se obrátila na soukromé vlastníky.

Dalšími problémy Romů v České republice byly zadluženost kvůli nedostatečnému přístupu k bankovním službám, vykořisťování „dravými“ poskytovateli úvěrů a diskriminace. Vláda zvažovala návrh převzít dluh romských rodin, aby splnily podmínky pro dotované bydlení. Některé městské úřady již tyto dluhy začaly zmrazovat. Nevládní organizace Romea zahájila kampaň financovanou Bankovní nadací ČSOB, která mladé Romy vzdělává v oblasti osobních financí.

Romské děti byly v nepoměrně větší míře umísťovány do speciálních škol, známých jako „praktické“ školy, což způsobuje jejich faktické vyčlenění do podřadného systému školství. Podle statistických údajů Českého školního inspektorátu z roku 2013 přibližně třetina romských dětí chodila do zvláštních škol, které jim dávaly jen malou možnost pokračovat ve vzdělávání na vyšších úrovních. V běžných školách byly romské děti mnohdy segregovány od většinové populace, jednak kvůli místu pobytu (často v obci s převážně romskou populací) nebo kvůli potřebě doučování. Ministerstvo školství vydalo v září nařízení, které zlepšilo metody zkoušení dětí se zvláštními potřebami, včetně zapojení více odborníků do rozhodovacího procesu. Toto nařízení vyžaduje větší počet prezkušování v průběhu vzdělávání žáků.

Dne 25. září Evropská komise oznámila, že zahajuje řízení proti České republice pro možné nedodržování Listiny základních práv EU. Tato listina zakazuje diskriminaci na jakémkoli základě, včetně rasového nebo etnického původu, a Směrnice o rasové rovnosti zakazuje diskriminaci v přístupu ke vzdělání na základě rasového nebo etnického původu.

Odpovědnost za zavádění vládní Strategie boje proti sociálnímu vyloučení měla Agentura pro sociální začleňování; cílem strategie je zlepšovat vzdělávání, bydlení, bezpečnost, regionální rozvoj, zaměstnanost a rodinné/sociální/zdravotní služby pro sociálně vyloučené nebo znevýhodněné osoby, z nichž mnohé jsou příslušníky etnických a jiných menšin. Agentura program realizovala ve městech po celé zemi, včetně 17 nových měst. Její provozní rozpočet pro roky 2013-2015 byl 45 miliónů korun. Aby zajistila financování projektů, spolupracovala organizace s místními zastupitelstvími, nevládními organizacemi, školami a pracovními úřady. Agentura zahájila celostátní projekt s hlavním důrazem na tři oblasti: vzdělávání mládeže o toleranci, sdílení úspěšných zkušeností se sociálním začleňováním v místních samosprávách a organizaci celostátní mediální kampaně proti rasismu a trestným činům z nenávisti, která se zaměří na mladé lidi do 25 let. Tento projekt byl naplánován na tři roky a měl rozpočet 37 miliónů korun. Některé nevládní organizace i státní subjekty Agenturu pro sociální začleňování kritizovaly jako neefektivní kvůli nedostatečnému hmatatelnému pokroku v integraci Romů.

Byly zaznamenány případy násilí a diskriminace proti příslušníkům jiných etnických menšin.

V červnu udělil Imunitní výbor Senátu senátorovi Vladimíru Drymlovi pokutu 20 000 korun za verbální napadení lékaře z Jemenu. Výbor dospěl k závěru, že prohlášení senátora mělo rasistický podtext. Senátor uvedl, že se proti tomuto rozhodnutí odvolá k Ústavnímu soudu.

Česká obchodní inspekce (ČOI) uvedla 19 případů diskriminace vůči romským a ruským spotřebitelům v první polovině roku. Čtyři makléři s nemovitostmi a jeden maloobchodník odmítli poskytnout služby Romům. Ve dvou případech odmítly hotely obsloužit ruské turisty a jako důvod uvedly krizi na Ukrajině. Během prvních šesti měsíců roku ČOI provedla 690 kontrol komerčních zařízení a dvěma podnikům udělila pokuty za diskriminaci v celkové výši 470 000 korun.

Násilné činy, diskriminace a jiné zneužívání na základě sexuální orientace a genderové identity

Antidiskriminační zákony a zákony proti zločinům z nenávisti v České republice existují, ale explicitně neupravují problematiku lesbických, homosexuálních, bisexuálních a transgenderových osob (LGBT). Zákony umožňují svobodným osobám LGBT adopci dítěte. Podle údajů sčítání obyvatel z roku 2011 vychovávali rodiče stejného pohlaví téměř 900 dětí.

Stát nevedl statistiku ohledně násilných činů směřovaných proti jednotlivcům na základě jejich sexuální orientace nebo genderové identity, ale kontakty v nevládních organizacích uváděly, že takových případů bylo velmi málo. Podle aktivistů českého LGBT hnutí je česká veřejnost vůči osobám LGBT vcelku tolerantní. Po legalizaci registrovaného partnerství osob stejného pohlaví v roce 2006 vládní úřady zdokumentovaly 1 812 párů gayů a lesbiček, z toho 116 v první polovině roku. Dvě třetiny obyvatel schvalovaly domácí partnerství. Ovšem průzkum veřejného mínění v červnu ukázal, že 53 procent obyvatel se domnívalo, že „přiznání se“ způsobovalo pro osoby LGBT problémy. Tento průzkum byl prováděn hlavně u osob z malých vesnic (do 800 obyvatel), osob starších než 60 let a osob s levicovým politickým přesvědčením. V roce 2012 přibližně 36 procent osob LGBT uvedlo, že bylo vystaveno diskriminaci a obtěžování z důvodu své sexuální orientace. Mnoho osob LGBT raději veřejně nepřiznává svoji sexuální orientaci. Z průzkumu Agentury Evropské unie pro základní práva vyplynulo, že jen 11 procent z nich otevřeně hovoří o své orientaci na pracovišti; více než 80 procent mladých respondentů bylo svědky šikany mládeže LGBT na školách. Třináct procent respondentů se setkalo s diskriminací na pracovišti a při hledání práce.

Organizace LGBT ani každoroční festival Prague Pride se neseťkaly s žádnými překážkami.

Společenské stigma osob s HIV a AIDS

Osoby s HIV/AIDS čelily společenské diskriminaci, přestože nebyly hlášeny žádné případy projevů násilí. Česká společnost AIDS pomoc (ČSAP) hlásila řadu případů diskriminace souvisících hlavně s přístupem ke zdravotní a zubní péči a neoprávněným propouštěním. Stát ve většině případů nezasáhl, protože osoby s HIV/AIDS často dávaly přednost utajování svého stavu namísto podání stížnosti. V roce 2013 ombudsman vydal vyjádření ve spojitosti s případem neoprávněného ukončení pracovního poměru s policistou poté, co se jeho nadřízení dozvěděli, že má HIV/AIDS. V tomto vyjádření ombudsman uvedl, že na základě antidiskriminačního zákona je možno HIV/AIDS považovat za zdravotní postižení a je nutno k němu tak přistupovat. V tomto vyjádření bylo doporučeno, aby policie

upravila aplikaci interních předpisů o zdravotních standardech pro policisty a neaplikovala je mechanicky.

Jiné společenské projevy násilí nebo diskriminace

Narůstalo znepokojení nad společenskými předsudky a diskriminací vůči muslimům. I když vláda veřejně odsoudila proti-islámskou rétoriku, politici i nadále vydávali proti-islámská prohlášení. Prezident Miloš Zeman pokračoval ve veřejných prohlášeních srovnávajících islám s terorismem, naposled při oslavě státního svátku Izraele v květnu, a odmítl své prohlášení odvolat. Ministerstvo vnitra odmítlo navrhované městské nařízení v Teplicích, které by muslimským ženám zakazovalo zakrývat si tváře. V září byla na zdi mešity v pražské čtvrti Černý Most nalezena prasečí krev a graffiti.

Několik institucí se pokusilo zakázat muslimským ženám, aby si ve škole nebo na pracovišti zakrývaly vlasy. Střední zdravotní škola v Praze zakázala ženám nosit ve třídě šátky. Dvě studentky proto ze školy odešly. Jedna z nich, původem ze Somálska, podala stížnost u veřejného ochránce práv, který v srpnu tento zákaz označil za diskriminační. Ombudsman pro školství s tímto rozhodnutím souhlasil, prezident Zeman však vyjádřil svůj vlastní nesouhlas s tím, aby muslimské ženy nosily šátky v nemocnicích a ve školách.

Oddíl 7. Práva pracujících

a. Svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání

Zákon zakotvuje právo pracujících zakládat odborové organizace a vstupovat do nich podle vlastního uvážení bez nutnosti mít k tomu souhlas nebo splnit přemrštěné požadavky. Umožňuje jim tyto činnosti provádět bez zábran. Právo svobodného sdružování platí jak pro české občany, tak pro zahraniční pracovníky. Zahraniční pracovníci se však do odborů obecně nezapojují kvůli krátkodobé povaze jejich pracovního poměru nebo z nedostatku společenské interakce s českými zaměstnanci.

Zákon umožňuje kolektivní vyjednávání. Zákon zakazuje diskriminaci na základě odborového členství a neuznává odborovou činnost za platný důvod k propuštění. Pracující ve většině zaměstnání mají zákonné právo na stávkou, jestliže selžou vyjednávání, a toto právo bylo všeobecně uplatňováno.

Stávky mohou být omezeny nebo zakázány v odvětvích nejdůležitějších služeb,

jako jsou nemocnice, dodavatelé elektřiny a vody, řízení leteckého provozu, odvětví jaderné energetiky a odvětví naftového průmyslu a těžby zemního plynu. Příslušníci ozbrojených sil, státní zástupci a soudci mají zakázáno zakládat odborové organizace a vstupovat do nich a nemají povoleno stávkovat. Možnost kolektivního vyjednávání je omezenější u státních zaměstnanců, jejichž mzdy jsou upraveny zákonem. Podle zákona mohou pracovníky, včetně osob, které nejsou členy odborových organizací, právně zastupovat pouze odbory. Od odborových organizací se vyžaduje, aby při plánování stávky písemně informovaly zaměstnavatele o počtu stávkujících a aby jim poskytly seznam členů stávkového výboru nebo kontaktních osob pro vyjednávání. Stávka musí být ohlášena nejméně tři dny předem. Přestože předpisy opravňují členy odborů, aby prováděli určité odborové aktivity v pracovní době, nikde není uvedeno množství času, na které pracovníci mají pro tento účel nárok, což zaměstnavatelům ponechává široký prostor pro výklad.

Zákon chrání představitele odborů před propuštěním zaměstnavatelem během jejich funkčního období a po dobu 12 měsíců po jeho skončení. Pokud chce zaměstnavatel propustit představitele odborů, musí nejprve získat souhlas od odborové organizace tohoto zaměstnance. Pokud mu odbory tento souhlas nedají, propuštění není platné.

Stát usiloval o důsledné uplatňování zákonů a do činnosti odborů nezasahoval. Zdroje státu na inspekci a zjednání nápravy byly přiměřené a pokuty za porušení pravidel dostatečně vysoké, aby měly odrazující účinek.

Podle Českomoravské konfederace odborových svazů (ČMKOS) novely zákonů přijaté v roce 2013 negativně ovlivnily možnosti zaměstnanců malých firem uplatňovat svá odborová práva. Novely údajně zrušily povinnost zaměstnavatele radit se s odbory v souvislosti s konkrétními zaměstnanci a snažit se dosáhnout vzájemné dohody při řešení určitých problémů na pracovišti.

Podle ČMKOS se počet porušení zákoníku práce a odborových pravidel zaměstnavateli v posledních několika letech, včetně uplynulého roku, zvyšoval. ČMKOS evidovala celou řadu případů porušení práv zaměstnanců a jejich diskriminace ze strany zaměstnavatelů, například kladení vyšších administrativních překážek kolektivnímu vyjednávání, provádění neodsouhlasených a jednostranných úprav mezd a vyhrožování propuštěním zaměstnancům, kteří uplatňovali svá odborová práva, odmítli ukončit svoji činnost v odborech nebo usilovali o zakládání odborů. Ovšem prokázání takového porušení zákona bylo velmi obtížné. Zaměstnanci, členové i nečlenové odborů, často nebyli ochotni

podávat formální stížnosti na své zaměstnavatele nebo proti nim svědčit, protože se báli, že by přišli o svou práci, byl by jim snížen plat nebo by byli přeloženi na pozice s horšími pracovními podmínkami. Podle ČMKOS podávali zaměstnanci obvykle stížnost, pouze pokud byla jejich pracovní místa bezprostředně ohrožena nebo po ztrátě zaměstnání. ČMKOS hlásila případy, kdy zaměstnavatelé neposkytli členům odborů dostatečnou placenou dobu volna k plnění odborových povinností nebo vytvářeli tlak na členy odborů, aby opustili zaměstnání a oslabili tak místní odborovou organizaci. Objevily se případy zastrašování členů odborů včetně nepřiměřených kritérií pracovního hodnocení, nadměrné monitorování pracovní výkonnosti a zaměření na disciplinární opatření nebo sníženou finanční kompenzaci výlučně v souvislosti s účastí v odborech.

V roce 2011 a 2012 zaměstnavatelé propustili předsedkyni místní organizace Českomoravského odborového svazu civilních zaměstnanců armády ze dvou míst za sebou – údajně v rámci reorganizace. V obou případech se úspěšně odvolala k Nejvyššímu soudu na základě porušení práv na ochranu odborových činitelů ze strany zaměstnavatele. V roce 2013 byla propuštěna potřetí, a také to bylo zdůvodněno reorganizací. V době, kdy Nejvyšší soud zkoumal její odvolání proti tomuto propuštění, byla místní organizace zrušena a Nejvyšší soud shledal toto propuštění platným.

V září Odborová organizace posádek letadel (OOPL), jedna z pěti odborových organizací Českých aerolinií (ČSA, národní letecká společnost) a člen Odborového svazu dopravy, vyhlásila stávkovou pohotovost jako reakci na obavy z možného snížení počtu zaměstnanců. ČSA plánovaly snížení svého leteckého parku jako reakci na řešení snížené poptávky po službách a chtěly propustit přibližně 30 procent svých zaměstnanců, včetně stevardů a letušek, pilotů a administrativních zaměstnanců. Z těchto tří profesionálních skupin měli být nejvíce postiženi stevardi a letušky, kterých mělo být propuštěno přibližně 46 procent. ČSA také plánovaly plošné snížení platů zbývajících stevardů a letušek. OOPL se postavila proti tvrzení aerolinií, že potřebovaly snížit kapacitu, a obvinila je z najímání dočasných zaměstnanců při snižování počtu pozic na trvalý pracovní poměr.

b. Zakaz nucené nebo povinné práce

Zákon zakazuje všechny formy nucené nebo povinné práce a stát porušování těchto zákazů účinně postihoval.

Stát prosadil nové zákony a upevnil předpisy týkající se možného zneužívání pracovních sil pracovními agenturami zvýšením bariér pro vstup pracovních

agentur na trh, ukládáním pokut za nelegální zaměstnávání a stanovením limitů pro dočasné zaměstnávání cizích státních občanů. Zdroje, kontroly a opravné prostředky byly odpovídající. Tresty za porušování těchto zákonů a předpisů byly dostatečné na to, aby od něj odrazovaly.

Objevily se však zprávy, že muži i ženy, včetně migrujících pracovníků, byli podrobováni nucené práci většinou ve formě dluhového nevolnictví. Nábory těchto pracovníků byl prováděn v zahraničí i v České republice pomocí klamavých praktik soukromých pracovních agentur.

Viz též zpráva Ministerstva zahraničí USA o obchodování s lidmi (*Trafficking in Persons Report*) na adrese www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

c. Zákaz práce dětí a minimální věková hranice zaměstnanců

Minimální věková hranice pro práci je 15 let. Zaměstnávání dětí ve věku 15-18 let se řídí přísnými bezpečnostními normami; platí zde také omezení pracovní doby a požadavek, že práce nesmí být na úkor školní docházky. Zdroje, kontroly a opravné prostředky byly odpovídající. V případě porušení předpisů dětské práce hrozí pokuta až do výše 2 milionů korun. Český úřad bezpečnosti práce (ČÚBP) dodržování těchto předpisů v praxi účinně kontroloval. Během roku nehlásil ČÚBP žádné případy porušování zákona o dětské práci.

d. Diskriminace v zaměstnání nebo povolání

Pracovní zákony a předpisy zakazují jakoukoli diskriminaci na základě národnosti, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání, pohlaví, sexuální orientace a/nebo genderové identity, věku, postižení, pozitivního nálezu HIV nebo jiných přenosných chorob, společenského statutu, politického přístupu a přesvědčení nebo členství v odborech. Zákon vyžaduje spravedlivé zacházení se všemi osobami hledajícími zaměstnání.

ČÚBP provedl 2 637 kontrol zjišťujících nespravedlivé zacházení a diskriminaci a udělil pokuty v celkové výši 2,9 milionů korun za porušení zákonů proti diskriminaci, většinou za nesplnění požadavku zaměstnávat určitý počet postižených osob nebo za publikaci diskriminačních pracovních inzerátů.

Sdružení podporující osoby s pozitivním nálezem HIV zaznamenaly případy diskriminace. Podle zákoníku práce osoby s pozitivním nálezem HIV nejsou svým zaměstnavatelům povinny hlásit svou diagnózu, pokud jim nebrání vykonávat

jejich povinnosti. Někteří zaměstnavatelé propustili zaměstnance s pozitivní diagnózou HIV vzhledem k předsudkům ostatních zaměstnanců. Aby zaměstnavatelé zabránili obviněním z diskriminace, zdůvodňovali tato propuštění administrativními důvody, jako je reorganizace.

Stát obecně efektivně prosazoval protidiskriminační pracovní zákony, ale zaměstnanci často nebyli ochotni podat formální stížnosti nebo svědčit proti svým zaměstnavatelům, protože se báli, že by přišli o práci, že by jim byla snížena mzda nebo že by byli přeloženi na pozice s horšími pracovními podmínkami (viz také oddíl 6 Společenské stigma osob s HIV a AIDS).

e. Přijatelné pracovní podmínky

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví standardy minimální mzdy a dohlíží na jejich dodržování. V roce 2013 byla celostátní minimální mzda zvýšena z 8 000 na 8 500 korun měsíčně. „Minimální životní náklady“, definované jako minimální částka nutná pro uspokojení základních potřeb dospělé osoby v pracovním věku na jeden měsíc, byly stanoveny na 2 200 korun. Zajištění dodržování minimální mzdy je jedním z hlavních cílů kontrol ČÚBP.

Zákon stanoví čtyřicetihodinový pracovní týden, dva dny odpočinku týdně a přestávku v trvání alespoň třicet minut během běžné osmihodinové směny. Zaměstnanci mají nárok na minimálně 20 dní placené dovolené ročně. Zaměstnavatel může požadovat až osm hodin přesčasů týdně v případě velké poptávky, ale nesmí vyžadovat více než 150 hodin přesčasů v jednom kalendářním roce. Další přesčasová práce podléhá souhlasu zaměstnance. Ustanovení zákoníku práce stanoví plat za přesčasovou práci, který je roven nejméně 125 procentům průměrného platu.

Stát stanoví normy zdraví a bezpečnosti na pracovišti. Zaměstnavatel musí v souladu se zákoníkem práce zajistit bezpečnost a ochránit zdraví pracovníků na pracovišti, udržovat bezpečné a zdravé pracovní prostředí a zabránit výskytu zdravotních a bezpečnostních rizik.

Inspektoři ČÚBP provedli celkem 6 871 kontrol dodržování zákoníku práce. ČÚBP udělil pokuty v celkové výši 30,2 milionů korun za hrubé porušení zákoníku v oblasti pracovních smluv, mezd, úhrady přesčasů, pracovní doby a pracovních přestávek. V roce 2013 působilo v České republice 323 inspektorů ČÚBP. Plán kontrol ČÚBP byl zaměřen na sektory, v nichž bývají obvykle vysoce rizikové pracovní podmínky, tj. stavebnictví, zemědělství a lesnictví.

ČÚBP má v kompetenci také boj proti nelegálnímu zaměstnávání. Pracovní inspektoři se zaměřili na odhalování nelegálního zaměstnávání v sektorech, kde se tento jev nejčastěji vyskytuje, tj. ubytovací služby/pohostinství, maloobchod, zemědělství, lesnictví a stavebnictví. Kromě toho inspektoři provedli mnoho kontrol ve vybraných sezónních pracovních oborech, včetně venkovních plaveckých areálů, lyžařských resortů, čerpacích stanic a autoservisů. Pro větší účinnost prováděl ČÚBP společné kontroly s Úřadem práce, Správou sociálního zabezpečení, Cizineckou policií, Celní službou a policií. V roce 2013 bylo provedeno 36 101 kontrol a uděleny pokuty v celkové výši 81,6 miliónů korun za hrubé porušení zákoníku práce v oblasti nelegálního zaměstnávání, pracovních smluv a mezd, odepření prémie, porušování pracovní doby a pracovních přestávek a za chybějící povolení k pobytu a pracovní povolení.

ČÚBP provedl kontroly ve 149 pracovních agenturách zaměstnávajících migrující pracovníky. Podle ČÚBP tyto kontroly odhalily nesoulady v pracovních smlouvách, odepření výplat mzdových prémie nebo opožděné výplaty mezd a nesoulady týkající se odpracovaných hodin, přesčasů a pracovních přestávek. Za hrubé porušení zákoníku práce ČÚBP udělil pokuty v celkové výši 1,5 miliónu korun. Přestože ČÚBP nepotvrdil žádné případy systematické diskriminace na základě občanství, pohlaví, věku nebo zdravotního stavu, porušování zákoníku práce bylo zaznamenáno nejčastěji v případech, kdy se lišily pracovní podmínky a mzdy stálých zaměstnanců a dočasných pracovníků najatých přes agentury.

Zaměstnavatelé někdy nedodržovali standardní pracovní podmínky v případech migrujících pracovníků. Zahraniční pracovníci s relativně nízkou kvalifikací pocházející z méně rozvinutých zemí byli někdy závislí na pracovních agenturách zajišťujících dočasnou práci, aby si mohli najít a udržet práci. Migranti někdy pracovali v podmínkách neodpovídajících normám a objevily se případy nelidského zacházení s migranty, kterých se tyto pracovní agentury dopouštěly. Nejčastěji jsou mzdy vypláceny těmto agenturám, které si z nich část strhnou, takže dělníci dostávají nižší mzdu, než je minimální mzda, přesčasová práce není řádně zaplácena nebo pracovníci za svoji práci vůbec nejsou placeni. Protože migrující pracovníci podávají na tato zneužívání oficiální stížnosti jen zřídka, místní orgány měly jen málo možností zasáhnout.

ČÚBP účinně prosazoval dodržování norem ochrany zdraví a bezpečnosti při práci. Zákony vyžadující přijatelné pracovní podmínky platí stejně pro všechny pracovníky všech odvětví. Během sledovaného roku provedl ČÚBP 9 100 kontrol zaměřených na dodržování norem v oblasti ochrany zdraví a bezpečnosti při práci,

a to zejména ve stavebnictví, pohostinství, ubytovacích službách, výrobě, dopravě, potravinářství a těžkém strojírenství. Kontroly byly prováděny z iniciativy úřadu i na podnět stížností. Za hrubé porušení zákonů a předpisů byly uděleny pokuty v celkové částce 17,6 miliónů korun.

V roce 2013 se počet ohlášených pracovních úrazů oproti roku 2012 podstatně snížil, a to o 10,7 procent. Počet smrtelných nehod se během roku 2013 snížil o 4,4 procenta. V období 1998 až 2013 se celkový počet hlášených pracovních úrazů snížil o 53,1 procent, což však bylo stále o 28,1 procent více, než 25% cíl stanovený pro toto období Evropskou unií. K převážné většině úrazů a úmrtí došlo v oborech dopravy a stavebnictví. Nejčastějšími oběťmi smrtelných úrazů byli profesionální řidiči a dělníci s nízkou kvalifikací. Zaměstnanci malých a středních podniků se často vyhýbali používání ochranných pomůcek, i když je zaměstnavatel poskytoval. K zraněním nejčastěji dochází, když zaměstnanci podceňují rizika nebo nevěnují dostatečnou pozornost pracovním postupům nebo když zaměstnavatelé nevykonávají důslednou kontrolu nebo dozor na pracovišti.

Pracovníci mohou sami předejít situacím, které ohrožují jejich zdraví nebo bezpečnost, bez rizika ztráty zaměstnání. ČÚBP se tuto normu snaží důsledně prosazovat.